

# NAPREJ

Glasiló jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravníštvo v Ljubljani, Francíškanska ulica šte. 6, I. nadst. Učiteljska tiskarna.

Maročnina: po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 42.—, za pol leta K 21.—, za četrt leta K 10.50, za mesec K 3.50. Za Nemčijo celo leto K 46, za ostalo tujino in Ameriko K 54.

Inserati: Enostopna petit vrstica 30 v; pogojen prostor K 1.—; razglašeni in poslani vrstica po 60 v; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

Reklamacije za list so pošlínine proste.

Posamezna številka 20 vinarjev.

## Cesarjev manifest narodom.

Mojim zvestim avstrijskim narodom!

Odkar sem zasedel prestol, stremim nemajno za tem, da bi vsem Svojim narodom priboril zaželjeni mir ter narodom Avstrije kazal poti, po katerih bi brez zaprek in sporov blagovito razvili moč svoje narodnosti in jo mogli uspešno uporabljati za svojo duševno in gospodarsko blaginjo.

Strašna borba svetovne vojne je doslej ovirala mirovno delo. Junaštvo in zvestoba, požrtvovalno prenašanje nadlog in stisk, vse to je v tem hudem času zmagoslavno branilo domovino. Težke vojne žrtve so nam morale zagotoviti častni mir, na čigar pragu, z božjo pomočjo, stojimo danes.

Sedaj se je treba nemudoma lotiti obnove domovine na njenih prirodnih in zategadelj najzanesljivejših temeljih. Želje avstrijskih narodov je treba pri tem skrbno spraviti v sklad in jih izpolniti.

Odločen sem, to delo ob svobodnem sodelovanju Svojih narodov izvesti v duhu onih načel, ki so jih zvezni vladarji v svoji mirovni ponudbi sprejeli za svoje.

Avstrija naj postane po volji svojih narodov zvezna država, v kateri tvori vsako narodno pleme na ozemlju, kjer je naseljeno, svojo lastno državnost.

V združitve poljskih ozemelj avstrijskih z nezavisno poljsko državo se s tem nikakor ne poseza.

Tržaško mesto s svojim okolišem dobi po želji svojega prebivalstva posebno stanje.

Ta nova uredba, ki se nikakor ne dotika celovitosti dežel ogrske svete krone, naj vsaki narodni posamezni državi zajamči njeno samostojnost. Uspešno pa bo tudi ščitila skupne koristi in jih uveljavljala povsod ondi, kjer je skupnost življenska potreba posameznih državnosti. Zlasti bo treba združitve vseh moči, da se po pravičnosti in primernosti uspešno rešijo velike naloge, ki izvirajo iz vojnih posledic.

Dokler ta preosnova ne bo zakonito izvedena, ostanje sedanje naprave za varstvo splošnih koristi neizpremenjo veljavne. Moji vladi je naročeno, da nemudoma pripravi vsa dela za obnove Avstrije.

Do narodov, na katerih samoodločbi bo osnovana nova država, se obračam s pozivom, naj pri velikem delu sodelujejo z narodnimi sveti, ki naj — sestavljeni iz državnih poslancev vsakega naroda — uveljavljajo koristi na-

rodov med seboj kakor tudi v občevanju z Mojo vlado.

Tako naj naša domovina, utriena po slogi narodov, ki jih oklepa, kot zveza svobodnih narodov izide iz vojnih viharjev.

Vsemogočni naj blagoslovi naš trud, da bo veliko mirovno delo, ki ga gradimo, na srečo vsem Mojim narodom.

Na Dunaju, dne 16. oktobra 1918.

Karl, s. r.

Hussarek, s. r.

## Cesarsko povelje armadi in mornarici.

Ustrezajoč željam vseh avstrijskih narodov bodo zedinjeni v narodnostnih državah in združeni v zvezno državo. Kakor bodo na ta način na eni strani odstranjene ovire, ki so obstajale v sožitju narodov, tako naj bo na drugi strani neovirano odprta prosta pot skupnemu delu v blagor lastnega naroda in domovine.

V tem velepomembnem trenutku se obračam na armado in mornarico. V vaših vrstah sta zvestoba in edinstvo neločljivo združevali vse narode med seboj in z Menoj.

Neomejno je moje zaupanje, da bo duh zvestobe in sloge, ki se je že od nekaj izkazal in tudi sedaj, nepremakljivo obstojal dalje. Tega hočemo ohraniti, on naj bo novim avstrijskim državam najdragocenejša dedščina, vam in Meni v korist in prid. V to pomozi Bog!

Schönbrunn, 17. oktobra 1918.

Karl, s. r.

## Pred proklamacijo.

Wilson bo odgovoril, če še ni, tudi Avstroogrski. Da odgovarja predsednik Zedinjenih držav tako pozno, mora imeti svoje vzroke. Kakšni so pa ti vzroki, to nam skoro ni mogoče uganiti in jih najbrže pove Wilson sam tudi v svojem odgovoru. Avstroogrska ni kot političen faktor v tej vojni imela glavne vloge, zato je mogoče, da se je hotel Wilson, preden odgovarja, natančno informirati o razmerah in vlogi monarhije, ki jo ima doma in v zunanji evropski politiki. Mogoče je pa tudi, da je hotel Wilson najprej odgovarjati Nemčiji zato, da omaja zvezništvo med Nemčijo in Avstroogrsko. Imamo pa v Avstroogrski še neko posebnost, zlasti v Avstriji, namreč, da se med vso vojno vladajoči krogi niso prav nič ozirali ne na parlament, ne na narode, pač pa so vladali dolgo

časa popolnoma absolutistično, tako da o ustavi, oziroma o ustavnih ukrepih sploh ne more biti govora.

Preden pa govorimo o nameravani proklamaciji, je nujno, da se ozremo nekoliko nazaj v zgodovino monarhije. Prvo pomembno gibanje pri nas na Slovenskem se je zbudilo šele za časa Francozov, ki so zasedli velik del slovenskih dežel in ustanovili Ilirijo. Politično gibanje slovensko je šele takrat pognalo prve kalice, ki jih je pa potem, ko so Francozi zapustili te pokrajine, zopet zamoril avstrijski absolutizem. Do leta 1848. ni bilo potem pri nas več samostojnejšega gibanja. Nekoliko živahnejše je bilo sicer gibanje na kulturnem polju in tudi ideja Ilirizma se je takrat jela zopet poudarjati. Politično pa so ostali Slovenci še vedno skoro docela pasivni. In ko je prihajala ustava, so bili naši politični krogi še skoro docela brez upliva. V parlament so si priborili nekaj mandatov, toda tam niso nastopali z uspehom niti tedaj ne, kadar so še precej energično zahtevali narodne pravice. Eno pa je bilo: z ustavo se je pričelo politično življenje na Slovenskem. Jugoslovanski poslanci so pa pod vplivom razmer in pod vplivom tedanjih voditeljev, zlasti Bleiweisa, izbrali geslo »Vse za vero, dom, cesarja«. Vsa njihova politika je bila kupčijska; za manjše koncesije so bili leta in leta vladna stranka, zanesljiva opora vsake vlade in so se zadovoljevali z drobtinicami, ki so odpadale z mize avstrijske birokracije. Vse, kar je vlada hotela, so votirali, če se jim je godila krivica, so prenašali to potrpežljivo, kakor Abrahamovo jagnje. Enako kakor so ravnali Jugoslovani, so ravnali tudi Čehi skoro dosledno, Poljaki in Rusini z malo izjemami. Šele v novejšem času, ko se je jelo politično življenje razcepljati v razne ostro si nasprotujoče stranke, se je začel del radikalnejših političnih smeri postavljati odločno na stališče nekake opozicije proti vladi in odločno zahtevati najprej zgodovinske pravice in pozneje tudi narodnostne.

Slovenci so bili do pred vojne vedno v vladnem taboru. To je bila takorekoč zgodovinska pravica naših parlamentarcev.

Če torej pregledamo razvoj našega političnega pokreta v Avstroogrski, se torej ne smemo prav nič čuditi, če prihajajo dunajski birokrati do takih zaključkov, kakor jih nameravajo objaviti v proklamaciji. Mi sami smo bili taki, mi sami smo jih tako vzgojili in prav radi verujemo, da je Hussarek razočaran, če ponudi narodom nemškoavstrijsko državo, če-

## LISTEK.

### Življenja sita.

Slika iz velikomestnega življenja.

Meglen jesenski večer. Zahajajoče solnce mežika skozi sive oblake. Moje okno je odprto in hladan večerni zrak prihaja v sobo. Gledam dol na hišni vrt, pregledujem pusto obnobe in prisluškujem, kako vrabci tajnostno čvrče v grmovju. Dnevno delo je opravljeno. Vstanem s počasnim kretom od pisalne mize, prižgem si cigareto, vzamem plašč, klobuk in palico ter odidem v gaj ob bližnji reki. Čudno razpoloženje me navdaja; mešanica melanholije in utrujenosti počiva v mojih sklepih, spremljevalci intenzivnega stanovskega dela.

Različne zaloge drv tik ob reki nudijo jeseni prikupljivo lepoto. V gaju in ob obrežju se vzdigujejo grmičevja in posamezno raztresena drevesa, ki dajejo pokrajini nepopisljiv kras. Opazovanje te večerne lepote korakam preko na tleh ležečih vej. Vlažnost v zraku naznanja bližajočo se pozno jesen.

Zavijem se zaradi hlada v svoj površnik in se vracam. Cesta je prazna ljudi. Stopim na državni most in naenkrat švigne proti ograji senca. Nehote postojim in

se zagledam v tmino. Kaj je to? Skozi meglo spoznam sedaj natančno obrise ženskega bitja.

Veter piska ob ograji in železnih obokih, ki se vrste tja kakor v neskončnost. Čujem pahljanje ogrinjalk, kate robovi se dotikajo ograje. In že pograbim neznano prikazen, ki je splezala na ograjo. Pod nama preži reka.

»Za božjo voljo, — kaj hočete?«

»Pustite me! Komu kaj mari?« je vzdihnila in se poizkusila iztrgati mojim rokam.

»Pustite me«, so govorile njene ustnice. »Pustite me, nimam tu ničesar iskati!«

Kljub njenemu trdovratnemu otepavanju sem jo vlekla do bližnje svetilke. Ob svitu pojemajoče tmi sem dognal, da utegne deklica pripadati boljšemu sloju. Sill sem, da grem z njo. Globok vzdihljaj se izvije iz njenih prsi in meni se poraja želja, da odideva iz tega zanj usodnega kraja. Počasi gre z menoj. Greva preko mostu. Na vprašanje, kaj jo je gnalo k temu sklepu, strese nemo odklanjaje glavo. Z nežnim prigovarjanjem ponovim vprašanje. Njeno telo se prične krčevito tresti in popolnoma v resignaciji pove polagoma: »Pomanjkanje!«

V pretrganih odstavkih mi pripoveduje zgodovino njenega trpljenja. »Živim sama s štirimi mlajšimi sestrami in brati. Moja mati je mrtva že tri leta. Najstarejši brat je padel v Italiji — in moj oče — je v ječi. Pomanjkanje ga je privedlo do poneverbe. Kakor bi opraviče-

vala dejanje, je pristavila: »Da bi izboljšal usodo svoje družine, je segel po tujem denarju!«

Molčala je. Pozval sem jo, naj nadaljuje s pripovedovanjem. S solzami v očeh mi je narisala vso svojo bol: »Danes zjutraj sem bila pri preiskovalnem sodniku, da bi olajšala mojemu očetu gorje. Zadnje vinarje, ki sem si jih s težavo prislužila z ročnimi deli, sem dala, da bi lažje prenašal žalostni položaj. Kaj trpi za nas.«

Zopet je prestala. »Sedaj je izčrpan moj zadnji pomožni vir. Moje male sestrice so lačne in vpijejo za kruhom. Jaz jim ne morem ničesar dati. Odpovedali so mi službo in sedaj tavam brez cilja okolo. Kam naj grem?«

»In ali v resnici nimate nikogar, na katerega bi se mogli obrniti?«

»Ne.«

»Ali ste poizkusili že pri občini?«

»Dobila nisem povoljnega odgovora z opazko, da je dovolj dela, da se lahko preživim.«

Bil sem potrzan zaradi usode te uboge deklice. V moji notranjosti sem zadel na točko, ki je dvigala težko obtožbo proti vsem obstoječim družabnim napravam. Še nikdar nisem občutil pomanjkanja svojega sočloveka tako, kakor v tem trenutku. Morda sta vplivali tudi osebno dekletova in njeno odkritosrečno pripovedovanje, da sem se čutil poklicanega, ji pomagati po možnosti. Iskal



ško, ilirsko, rusinsko, česar vendar nismo prej nikdar odločno zahtevali, marveč veseli smo bili, da nam je bila vsaka vlada prijazna, če nam je bila pravična ali krivična, to nas ni bogve kako vznemirjalo, a sedaj se upiramo.

Seveda je neprevidno, nepraktično in neumestno, če hočejo sedaj, ko narodi stavijo zahteve, ki so bili do njih upravičeni pred sto leti ali tudi že prej, dekretirati nepopolno obliko avtonomij, ki pravzaprav ne pomeni nič drugega, kakor majhno premaknitev deželnih mej. To vendar ni potrebno. Narodi ne potrebujejo novih kurnikov, narodi potrebujejo svobodno združitev, da se bodo mogli svobodno razvijati politično in gospodarsko ter demokratično urediti svoje socialne razmere. Za to je pa potreba nekaj več, kakor otesana Ilirija, okleščena Češka ali izolirana Ukrajina. Za svoboden razvoj narodov je potrebna svobodna združitev narodov, ki hočejo in morejo skupno živeti, ki jih družijo interes skupnega razvoja in skupnega gospodarskega področja. To uganko razrešiti ne bi bilo težko, toda gospodje ministri in vladajoča kapitalistična družba se tega boji, ker se boji razvoja svojih lastnih sosedov, s katerimi živi pod eno streho.

## Wilsonov odgovor Nemčiji.

«Arbeiter-Zeitung» piše:

Predsednik Wilson je odgovoril na nemško noto. Njegov odgovor dokazuje, da nasprotujejo miru še prav težke ovire. Predsednik Wilson zahteva pogoje, katerih izpolnitev za Nemčijo ni lahka.

Ententa se čuti danes znatno močnejša, kakor so nemške čete. Dan na dan potiska nemške čete na zahodu nazaj. In čeprav nemške čete obnavljajo vedno iznova v svojih novih postojankah odpor, tedaj vendar le ni tak potek vojne brez nevarnosti. Entento navdaja nada, da se ji vendar še nekoč posreči, kar je doslej odpora sila nemških čet preprečila: predreti nemško fronto, večje nemške vojske okoliti, življenjsko silo nemške vojske zlomiti. Zato entento ne veseli posebno, da bi sedaj, ko je položaj vojnih operacij zanjo ugoden, prenehala z njimi. Boji se, da bi premirje Nemčiji omogočilo, svojo vojsko, četudi na novih, na državnih mejah ležečih črtah, zopet urediti, izpolniti tehniško oboroženje, da potem, če bi bila mirovna pogajanja neuspešna, zopet prične bojevanje ob ugodnejših pogojih. Zato izjavlja Wilson, da smatra premirje za mogoče le ob pogojih, ki zagotavljajo ententi ohranitev sedanje vojaške premoči. Kaj s tem meni Wilson je nejasno; skoro gotovo pa misli na izročitev nemškega vojnega materiala. Če je to mnenje pravo, potem je to trda zahteva. Zakaj, če mora Nemčija izročiti del svojega orožja, mora sprejeti na mirovnem kongresu pogoje, ki jih Wilson diktira. Kljub temu menimo, da bo morala Nemčija sprejeti tudi te pogoje. Kakor namreč stvari stoji, je nadaljevanje boja ob sedanjih okoliščinah večja nevarnost kot sprejem teh pogojev za premirje. Zakaj, če Nemčija s sprejemom teh pogojev doseže mirovna pogajanja, more na to računati, da tudi ententa ne bo mogla, iznova pričeti vojno; zakaj, če že prično obravnavati o miru, tudi vlade entente ne bodo mogle več, svoje narode in vojske zaradi kakršnihkoli imperialističnih vojnih ciljev zopet navdušiti za bojevanje. Nemškemu narodu pa kaže trdota teh pogojev, kakšen zločin se je izvršil nad njim. Če bi se bila Nemčija pred nekaj meseci, ob bistveno ugodnejšem vojaškem položaju, odločila za sprejem Wilsonovih točk, bi ji ne bil nihče mogel postaviti takih pogojev.

Mnogo manj važne so druge vojaške zahteve Wilsonove: ustavitev vojne s podmorskimi čolni in opusti-

sem po svojih žepih. Skoro neprijetno mi je bilo, da morem popravljati krivico svojih soljudi le z nekaterimi kronami. Branila se je, vzeti denar. Šele na moje opetovano prigovarjanje je spravila denar. Prosil sem za njen naslov, da bi se mogel še nadalje pobrigati zanj. Obotavljaje mi ga je vendar povedala.

Stopila sva na obljudene ceste. Najina pota so se ločila. — Posloviva se.

Par dni po tem pretresujočem trenutku sem čital v časopisu: »Dvajsetletno Marijo H. so danes zaprli zaradi sleparstev. Že večkrat kaznovani individui si je znala s pretvezo izmišljene družinske nesreče izzvabiti raznim osebam denar. Izdaten vir dohodkov ji je donajal ta novodobni trik. V nočni tmini se je postavila ob ograjo državnega mostu in kakor hitro je videla, da pride kak boljše opravljen gospod mimo, ga je nepričakovano morila z dozdevno uprizorjeno komedijo, kakor da bi hotela skočiti v samomorilnem namenu v valove deroče reke. Znala je s solzami in vzdihljaji prepojenim pripovedovanjem svoje bede izvabiti vsakokratnemu rešilcu življenja precejšnje denarne zneske. Slučaj pa je hotel, da je zadela pri svoji komediji dvakrat na ravnotisto žrtve. Pretkano sleparico so zaprli in izročili policiji. Zločinska kronika velikomestja je bogatejša v novih pojavih izsiljevalcev«.

Gledal sem začudeno na časopis in bridko spoznanje me je obdajalo. Tudi jaz sem bil žrtve »življenja sitih«.

tev »evakuiranja« izpraznjenih mest. Kar se tiče ostalih Wilsonovih zahtev, da naj se Nemčija otrese vsakršne vojaške oblasti, ki bi utegnila sama odločati o vojni in miru, pa ta zahteva nikakor ni trda; zakaj, ta izpolnitev te zahteve odgovarja potrebam in željam nemškega naroda samega. Druga vprašanja pa so seveda, ali bodo še vedno prav mogočne protidemokratske plasti Nemčije hotele sprejeti te pogoje, in če bo nemško ljudstvo dopuščalo, da se izjalovi mir ob odporu teh plasti.

Odgovor Wilsonov ni izboljšal upanje na mir. Stvar nemške demokracije bo torej, da poskrbi za to, da bo odgovor Nemčije kljub vsem tem oviram ugledil pot miru.

Glede na Avstro-Ogrsko imamo ob uri le Wilsonovo naznanilo, da bo monarhiji odgovoril direktno.

## Vojna poročila.

Avstrijsko vojno poročilo.

Dunaj, 17. oktobra. Uradno se razglša: V Srbiji so sovražne čete napredovale do zapadne Morave. Napade zapadno Kruševca smo zavrnil. V Albaniji boji zadnjih straž severno Tirane. V ozemlju Sedmih občin so bili zavrženi sunki italijanskih poizvedovalnih oddelkov.

Boji na zapadni fronti.

Berlin, 17. oktobra. (Uradno.) Armadna skupina kraljeviča Ruprechta: Na bojišču smo umaknili svojo fronto na črto vzhodno Thourout-Coolscamp-Ingelmünster zadaj za Lyso. Po najmočnejšem ognju na izpraznjeno ozemlje se je sovražnik približal našim novim postojankam. Ob obeh straneh Coolscampa pa jih je napadel z močnimi silami, pri Thouroutu in Ingelmünstru v delnih sunkih. Tudi proti fronti Lyse pri Kortryku in Meninu je silovito napadal. Sovražnik je bil povsod zavržen. Proti naši novi fronti med Lille in Douai je sledil sovražnik včeraj na črto Capinghen-Allennes les Marais-Caroin-Oignes. Na odseku Selle je vdrl nasprotnik v naše črte pri Haussyu. Kolesarski bataljoni so vrgli sovražnika nazaj v protisunku in so zopet zavzeli staro postojanko. Angleška artilerija se obstreljuje mesto Denain. — Armadna skupina nemškega cesarjeviča: Na fronti Oise od časa do časa artiljerijski boj. Ponovljeni napadi Francozov severno Oringnya so bili zavrženi. Ob Aisni in Aire so se izjalovili močni francoski napadi pred našimi novimi črtami zahodno Grandpré. — Armadna skupina generala Gallwitza: Vzhodno Aire so bili zavrženi ameriški napadi, kojih glavni sunek je bil naprejen proti Champigneullu in Landresu. Oba kraja smo obdržali, višina je ostala v sovražnikovih rokah. Tudi na vzhodnem bregu Moze so se izjalovili ponovni napadi sovražnika.

Jugovzhodno bojišče: Pred našo novo fronto med Jagodino in Nišem je dosegel sovražnik zapadno Moravo, Kruševac in Aleksinac. Delni napadi, ki jih je izvajal s te črte, so bili zavrženi.

Berlin, 17. oktobra zvečer. Med Le Cateaujem in Oiso je sovražnik na 85 kilometrov široki fronti znova napadel, hoteč predreti našo fronto. Napad se mu ni posrečil. Na Flanderskem, ob Airi in Mozi krajevni boji.

Angleška ofenziva v Siriji.

London, 17. oktobra. Uradno se poroča: Angleške čete so zasedle Tripolis in Homs v Siriji.

## Politični pregled.

— Deželni glavar dr. Ivan Šusteršič je priobčil v »Novicah« naslednjo izjavo, ki dokazuje, da je v zvezi s politiko sedanje vlade avstrijske: »Zvest svojemu 30. maja 1917 danemu podpisu stojim neomajno na istem principielnem stališču kakor poslanci jugoslovanskega kluba in bom srečen, če se kolikor mogoče hitro neomejeno uresničijo vsi ideali v zmyslu majniške deklaracije. Tega stališča nisem nikdar opustil, ampak sem vedno lojalno delal za njegovo udeležitev in sem mirno prenašal vse napačne sodbe o svojem držanju. Sem za to, da se takoj konstituirajo jugoslovanska država in da se takoj upostavi ljudski volji odgovarjajoča narodna vlada, kateri bom rad izročil vse svoje dosedanje posle. V Švici sem se mudil zgolj po nalogu deželnega odbora, da izvedem njegove formalne sklepe v gospodarskem interesu kranjske dežele. Vse drugo so prazne kombinacije brez podlage. — Dr. Ivan Šusteršič.

— Ustanovitev narodnih držav v Avstriji. Z Dunaja se brzojavno poroča, da stojimo neposredno pred razglasenjem cesarske proklamacije, ki odreja priprave za ustanovitev narodnih držav in narodnih vlad v Avstriji in da je ta ustanovitev že sklenjena. Proklamacija bo vsebovala poziv, naj se sestanejo narodni zbiri avstrijskih narodov. Ti zbiri imajo nalogo, da izvršijo volitev narodnih vlad. Proklamacija pomeni torej preustroj Avstrije v »zvezo narodnih držav«.

— Slovanska manifestacija v Krakovu. Pred svojim odhodom v Varšavo so poljski voditelji imeli skupno posvetovanje s Čehi in Jugoslavi. Poljaki so zastopnike omenjenih slovanskih narodov povabili v Krakov na skupno manifestacijo.

— Avstro-ogrski vojni troški. V delegacijah je skupni finančni minister predložil proračunski provizorij za čas od 1. julija do 31. decembra 1918 in računski sklep skupnih troškov in dohodkov zadnjih štirih let. Vojni

troški so izkazani pod posebnim naslovom. Vojni troški znašajo do konca meseca julija tekočega leta 61 milijard kron.

— Zemun so izpraznjuje. Iz Osieka poročajo, da so začele oblasti že izpraznjevati Zemun civilnega prebivalstva. Iz Beograda so odšle družine pripadnikov centralnih držav.

— Za integriteto Ogrske. Iz Budimpešte se brzojavno poroča: V imenu desidentov stranke osemindesetstotnikov bo grof Apponyi v jutrišnji seji poslanske zbornice predložil to-le resolucijo: Poslanska zbornica izjavlja: 1. Ogrska želi čim prej pravičen mir z narodi, ki so z njo v vojni ter hoče na ta način pripomoči k trajnemu miru med narodi. Zato odobrava Ogrska mirovni predlog zunanjega ministra Zedinjenih držav ter sprejema kot podlago sklepa miru v predlogu zunanjega ministra označene izjave, oziroma mirovne funkcije predsednika Zedinjenih držav. 2. Zbornica smatra samo tak mir za pravičen in trajen, ki ne stori škode tisočletni, na zgodovinskem razvoju temelječi teritorialni nedotakljivosti in državni enotnosti Ogrske ter zagotavlja v tem okviru svobodni razvoj vseh v deželi živečih narodov. To stališče ogrskega naroda soglašja z izjavami predsednika Zedinjenih držav, ki smo jih prejeli kot podlago miru. 3. Zbornica zahteva, da bodi Ogrska pri mirovnih pogajanjih zastopana od odposlancev s samostojnim delokrogom. 4. Zbornica zahteva brez prilagoditve členov 1., 2. in 3. iz leta 1723. popolno državno neodvisnost Ogrske napram Avstriji s samostojno gospodarsko ureditvijo, s samostojno armado in zunanjim zastopstvom ter naroča vladi, da naj predloži tozadevne zakonske načrte. 5. Zbornica zahteva, da pride v vseh institucijah ljudska vlada do veljave in da se uvede splošna, enaka in tajna volilna pravica.

— Frankovci za samostojno hrvatsko državo. Poslanci Frankove stranke so predložili predsedniku hrvatskega sabora naslednji predlog: Pred 1300 leti je ustanovil hrvatski narod svojo državo ter si pridobil s tem pravico suverene samoodločbe. S to svojo pravico je vstopil hrvatski narod v zvezo habsburške monarhije. V mirovni ponudbi, stavljeni predsedniku Wilsonu, se je habsburška monarhija oficijelno postavila na stališče svobode in enakopravnosti svojih narodov ter jim priznala pravico samoodločbe. V tem trenutku je priznalo, da je prenehala nadvlada naroda nad narodom in hrvatskemu narodu je odprta pot, da sam odloči o svoji usodi. Ker pomeni hrvatsko-madžarska nagodba iz leta 1868. nadvlado tujega madžarskega naroda nad hrvatskim narodom in ker tvori ta nagodba oviro za združitev vseh hrvatskih dežel v svobodni suvereni hrvatski državi, smatrajo podpisani poslanci stranke prava, ki so se vedno borili za odstranitev nagodbe, kateri niso priznavali nobene zakonite veljave, za potrebno, da izjavi sabor kraljevine Hrvatske, Slavonije in Dalmacije, da nagodbe ne priznava za veljavno za hrvatski narod ter da s tem istočasno odpravlja oviro za združitev vsega hrvatskega naroda in na drugi strani omogoči, da zastopa hrvatski narod na mirovni konferenci samostojno svojo državo in svoje interese. Interpelanti prosijo zato, da naj se predsedstvo sabora pozove, da skliče sejo z dnevnim redom: Sistiranje ogrsko-hrvatske nagodbe člena I. iz leta 1868. in proklamiranje svobodnega samostojnega hrvatskega naroda. Sledi 12 podpisov stranke prava.

— Avstro-Ogrska opusti vojaško upravo na Poljskem. Uradno se poroča: Avstro-ogrsko monarhija je pripravljena opustiti vojaško upravo na Poljskem ter upravo izročiti poljski vladi, kakor hitro bo leta pripravljena za to. Avstro-ogrsko monarhija stori vse, da olajša poljski vladi obnovo državne organizacije, ter ji, če zahteva, da na razpolago sedaj še na Poljskem manjkajoča sredstva in uredbe. Nasprotno pa pričakuje avstro-ogrsko monarhija, da ji dežela iz svojega prebitka živil in sirovin pomaga proti primerni kompenzaciji. Sedanje vojaške rekvizicije bi se ustavile in bi se državno gospodarjenje s temi stvarmi prepustilo poljskim organizacijam, ki bi se ustvarile.

— Nadomestna volitev v Berlinu I. Pri nadomestni volitvi umrlega državnozbornskega poslanca Ivana Kampia v Berlinu, prvi okraj, je bilo oddanih 4764 glasov. Od teh jih je dobil tajni justični svetnik Kempner (napredna stranka) 2294 in mestni svetovalec Hugon Heilmann (socialni demokrati) 1720 glasov. Potrebna je ožja volitev med Kempnerjev in Heilmannom, ki se vrši 29. t. m.

— Sodrug Eisner na svobodi. Bivši glavni urednik »Vorwärtsa«, pisatelj Kurt Eisner, ki je sedaj neodvisni socialist in ki je nastopil meseca januarja v Monakovem kot stavkin agitator ter sedel od tega časa dalje v preiskovalnem zaporu, je bil pravkar odpuščen iz zapora. Sodrug Eisner bo nastopil kot državnozbornski kandidat neodvisnih socialnih demokratov v nadomestnih volitvah, ki se vrše dne 17. novembra, za volilna okrajja Vollmar in Monakovo.

— Proti vojnim hujskačem v Nemčiji. Na zborovanju bavarske socialne demokracije je bila sprejeta naslednja resolucija: Bavarski strankarski shod zahteva od državnega zbora, naj se skliče in izvoli državno sodišče, da dožene in kaznuje krivce, ki so preprečili prejšnje mirovne akcije in so odgovorni za nesrečen izid vojne, za







**Ukrajinska konstituenta.**

Praga, 17. oktobra. Na seji ukrajinskega Narodnega sveta za Galicijo se bo 19. oktobra v Lvovu proglasila Ukrajinska konstituenta. Obenem se proglasi združenje vsega ukrajinskega ozemlja v vzhodni Galiciji, v Bukovini in na Ogrskem.

**Konferenca nemških poslancev.**

Dunaj, 17. oktobra. Zastopniki vseh nemških parlamentarnih strank so sklenili, da se za prihodnji ponedeljek skliče plenarno posvetovanje vseh nemških poslancev. Posvetovanje se vrši v dvorani nižjeavstrijskega deželne zboru.

**Asquith o vojni in miru.**

London, 16. oktobra. V nekem londonskem nacionalnem klubu je podal Asquith naslednjo izjavo: Sovražni odpor je zlomljen. Cilji, za katere smo prevzeli na svoja ramena najtežje žrtve naše zgodovine, bomo dosegli, ako se jim nalašč ali brez pomisleka ne odrečemo. Ker je poslušala Anglija klic svoje vesti ob začetku te vojne, je rešila svet. Ako bi bila stala ob strani, bi utegnila Nemčija trajno ogroziti politična in trgovinska ozemlja v celi Evropi in na celem svetu. Glede nemške mirovne ponudbe je dejal Asquith: Oba Wilsonova odgovora Nemčiji sta v duhu in po vsebini to, kar je zahteval trenutno: Bila sta kratka in točna, ter sta zadela v živo. Nista pustila nobenega izhoda dialektičnim in retoričnim frazom. Z ozirom na zadnjo noto, ki je Wilson ni poslal Avstroogrski, ampak Nemčiji, je poudarjal Asquith pomen in pravičnost njenih pogojev in izjavil, da je nemogoče, pogajati se s sovražnikom, ki je potopil »Leinstro«, uničil francoska in flanderska mesta in vasi ter uprav barbarško ravnal z ujetniki. Asquith je končal: Moramo dobiti zagotovilo, da vlada, ki nas pozivlja, da se z njo pogajamo, ni stari pruski militarizem v demokratični maski. To je ono veliko vprašanje. In odgovor na to more dati le Nemčija.

**Važna posvetovanja v Berlinu.**

Berlin, 17. oktobra. Posvetovanja o odgovoru, ki ga Nemčija poda predsedniku Wilsonu, se nadaljujejo ob navzočnosti zastopnikov vrhovnega armadnega poveljstva. Položaj je skrajno težak in resen. Doslej ni gotovo le to, da Nemčija novih Wilsonovih zahtev ne bo gladko odklonila in da bo odgovor omogočal, da se pogajanja za mir nadaljujejo. Posvetovanje se danes še ni končalo. Razum Ludendorffa se nahaja v Berlinu tudi admiral Scheer. Državni zbor se skliče najbrže šele prihodnji teden.

**Demonstracije v Berlinu.**

Berlin, 17. oktobra. V popoldanskih urah se je zbrala v okolici »Zverinjaka« ogromna množica, kakih 150.000 oseb, ki se je pomikala proti parlamentu. Policija je skušala množico potisniti proti Brandenburškim vratom. Množica, večinoma pristaši neodvisne socialno demokratične stranke, so krenili ob cesti »Pod lipami« ob neprestanih manifestacijah za mir pred rusko poslanstvo, kjer je prišlo do živahnih demonstracij. Policija, ki ni mogla razpršiti množice, je rabila orožje. Večje število oseb je bilo ranjenih, mnogo aretovanih.

**Amnestija v ruski Poljski.**

Lublin, 15. oktobra. V zadnjem času so pomilostile avstrijske vojaške oblasti nad sto oseb, ki so bile obsojene zaradi izjav proti brestovskemu miru.

**Letošnji Božič mirovni praznik.**

Kodanj, 17. oktobra. »Daily Telegraph« javlja iz Newyorka: V Zedinjenih državah splošno prevladuje mnenje, da bo letošnji Božič mirovni praznik. Vsi politični krogi so trdno prepričani, da bo nemški mirovni korak dosegel uspeh in da bo Amerika skušala doseči sporazumljenje s centralnimi državami, ker je tudi večina ameriškega prebivalstva proti nadaljnjemu prelivanju krvi.

**Nova nemška nota.**

Berlin, 16. oktobra. Danes so se posvetovali vojni kabinet in vojaške oblasti ves dan

o novi nemški noti na Wilsona. Posvetovanja se utegnejo še jutri nadaljevati. Odgovor bo po ves tem, kar se čuje, sicer energičen, toda stvarno popustljiv.

**Amerika proti cesarju Viljemu.**

London, 17. oktobra. »Daily News« poročajo iz Washingtona: Ameriška diplomacija bo postavila Nemčijo pred alternativo, da izbira med cesarjem in pa med mirom.

**Francoski socialisti za mir.**

Bern, 17. oktobra. Zveza francoskih delavcev pripravlja veliko izjavo proti nameri, da bi postopanje entente hotelo preprečiti mir po načelih Wilsonovih, izraženih v znanih njegovih štirinajstih točkah.

**Novopečeni kralj.**

Dunaj, 17. oktobra. Glasom vesti nekega stokholmskega lista zapuščajo nemške čete Finsko. Splošni položaj na Finskem je zelo negotov in zdi se, da hesenski princ »še ni« odpotoval v Helsingfors. — Kakor vse kaže, bo ostal novi kralj doma in se pošteno hranil.

**Shodi.**

Jesenice. Društveni shod spl. prav. društva se bo vršil v Kranjski gori dne 20. oktobra t. l. ob dveh popoldne v gostilni pri »Jurcu« z dnevnim redom: Prehrana in plača železničarjev. Razno. Poroča sodrug Kopač.

**Umetnost in književnost.**

»Svet« je poleg »Protekcije« in »Gospoda poslanca« ter »Pot okoli sveta« najboljša komedija prvega in najuglednejšega srbskega pisatelja in dramatika Br. Nušiča. »Svet« je repertoarna igra vseh jugoslovanskih odrov, ker je pisatelj humorist, bivši dramaturg in ravnatelj srbskih gledališč, je ustvaril z njim idejno simpatično, tehnično vzorno igro z izbornimi vlogami. Vse nastopajoče osebe so zajete iz srbskega malomestja, ki je po svojem duševnem obzorju skladno s slovenskim. »Svet« je velezabaven, a obenem tudi podučen, kar gotovo ni napaka. Na našem odru se igra »Svet« zdaj že drugo sezono.

Narodno gledališče v Ljubljani. Snoči je bila na odru občinstvu tako priljubljena »Laterna«. Imeli smo lep užitek ob poeziji, humorja in simbola polni igri. Igralci so igrali svoje vloge z resničnim razumevanjem; imeli smo na odru v lepi kombinaciji tri najboljše med dobrimi: Nušiča, Marjanovičevo in Šaričevo. Ponovno se obračamo do občinstva, da naj bo med predstavo mirnejše in naj ne moti iger preveč z neumestnimi izbruhi svoje vzhičenosti.

Iz gledališke pisarne. »Laterna«. Jirasekova gledališka igra je izzvala vsesplošno zanimanje in redno polno gledališče je živ dokaz, kako se je občinstvu priljubila ta igra, ki je nam Slovencem po svoji vsebini tako blizu. Vsled živahnega povpraševanja po njej, se je vodstvo odločilo, ponoviti jo še enkrat in sicer izven a b o n e m e n t a v soboto zvečer. S tem naj bi bila dana prilika vsem, ki igre še niso videli, da prežive večer tople pravljčnosti, prevete za množico danes tako aktualnih idej. — Obenem opozarjamo p. n. občinstvo, da se v nedeljo zvečer ponovi Finžgarjev narodni igrokaz »Divji lovec«. Ta predstava je namenjena posebno za ljubitelje Narodnega gledališča po deželi, katerim bo gotovo ta dan možno priti v gledališče.

Gledališko društvo na Jesenicah naznanja, da je bilo primorano radi obolevnosti nekaterih članov igralskega zbora delovanje za nedoločen čas prekiniti. Za 19. in 20. t. m. nameravani predstavi torej odpadeta. Kdaj se delovanje zopet začne, se bo objavilo v časopisih.

»Kurent.« Izšla je 5. številka »Kurenta«, slovenskega humorističnega polmesečnika. Naslovena slika predstavlja obnovitev gledališča v Ljubljani in sploh se zdi, kot da je ta številka namenjena gledališču. V list je nanizanih precej komičnih opazk in »vicov« pa tudi satiričnih črtic o gledališču. Številka ima prav čedno vsebino in se strogo razlikuje od različnih »vicblatov« in drugih senzacijskih cunj. Priporočamo ga v zabavo in razvedrilo.

**Aprovizacija.**

Meso na zelene izkaznice B štev. 1001 do konca. Stranke z zelenimi izkaznicami B prejmejo goveje meso v soboto, dne 19. t. m. v cerkvi sv. Jožefa. Določen je tale red: popoldne od 1. do pol 2. štev. 1001 do 1200, od pol 2. do 2. štev. 1201 do 1400, od 2. do pol 3. štev. 1401 do 1600, od pol 3. do 3. štev. 1601 do 1800, od 3. do pol 4. štev. 1801 do 2000, od pol 4. do 4. štev. 2001 do 2200, od 4. do pol 5. štev. 2201 do 2400, od pol 5. do 5. štev. 2401 do konca. Kilogram stane 2 K 80 vin.

Oddaja inozemskega mesa. Mestna aprovizacija ljubljanska bo oddajala inozemsko meso v soboto, dne 19. t. m. in v ponedeljek, dne 21. t. m. od pol 7. do 9. ure v cerkvi sv. Jožefa.

Prodaja praških klobas po znižani ceni. Mestna aprovizacija bo prodajala klobase v vojni prodajalni v Gosposki ulici v soboto, dne 19. t. m. popoldne strankam z zeleno izkaznico »B« od štev. 550 do 650. Vsaka oseba dobi četrtilogram; kilogram stane 8 kron.

Aprovizacija južno železnice. Oddajalo se bo tu 18. in 19. t. m. petrolej, in sicer samo za občino Moste. S seboj je prinesiti mesno karto in knjigo.

**Razno.**

\* O, ti moja Avstrija! Pod tem naslovom piše »Arbeiterzeitung«: Minister nam piše: Danes dopoldne sem šel v gostilno zajtrkovat. Pozabil sem prebrati razobešeni jedilni list in ko sem bil že notri, sem bil v oblasti natakarija, ki mi je priporočil telečji golaš s krompirjem. Ko sem zahteval račun, je znašal ta 17 K 20 vin. Pozneje sem pogledal na jedilni list in opazil, da sem napravil še dobro kupčijo. Pečena klobasa z žemfom je veljala namreč 15 kron in porcija solate 6 kron. To bi bil še dražji zajtrk. To avstrijsko vlado naj vendar vrag vzame!!

\* Kako bogati smo sedaj. Veliko ljudi sedaj niti ne ve, kako bogati, da nosijo na sebi tisoče. N. pr.: Če imaš srajco (enako K 60 do K 400), ovratnik in kravato (enako K 10), potem obleko (enako K 1500), če imaš klobuk (enako K 60) in potem pa si izračunaj še vse pohištvo.

\* Nova ves — Babelsberg. Blizu Berlina se nahaja vas, ki se še danes imenuje uradno Nowa wes. To krajevno ime spominja na nekdanje češke kolonije v berlinski okolici. Berlinske Vsenemce to slovensko ime strašno zbada, vsled tega so sklenili, da ga prekrste v Babelsberg — in Nemčija bo rešena!

Izdajatelj in odgovorni urednik

Josip Petejan.

Tisk »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

**Išče se****dobre raznašalke**

za raznašati »NAPREJ« in »Arbeiterwille« v mestu, Udmatu in v Zeleni jami. — Zaslужek dober. Nastop takoj.

**Stalne krepke delavce**

== tudi močne delavke ==  
sprejme  
spedijska tvrdka BALKAN,  
Dunajska cesta 33. Plača po dogovoru.



## Kavarna „UNIONE“

TRST

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.  
Shajališče sodrugov vseh narodov.



# Kmetiska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po čistih

Rezervni zaklad nad K 1,000.000.

4 1/4 0/0

brez odbitka rentnega davka.

— Ustanovljena l. 1881. —